

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

57

2n
SEMESTRE
2015

ISSN: 2013-052X
<http://gencat.cat/llengua/liu>

Recerca

3.2

El català a les Illes Balears. 2014, primera aproximació

Eth catalan enes Isles Balears. 2014, prumèra aproximacion

El catalán en las Islas Baleares. 2014, primera aproximación

Catalan in the Balearic Islands. 2014, an initial overview

Joan Melià
Universitat de les Illes Balears

Citació recomanada:
Melià, Joan. «El català a les Illes Balears. 2014, primera aproximació». *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística* [en línia] [Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística], núm. 57 (2n semestre 2015), p. 61-74. <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/300745>>

El català *Llengua*
per a tothom

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

El català a les Illes Balears. 2014, primera aproximació

llengua catalana, Illes Balears, coneixements, usos, representacions

En aquest article es presenten algunes dades generals sobre la situació sociolingüística de les Illes Balears, obtingudes mitjançant una enquesta telefònica entre la població més gran de 15 anys. El treball de camp es va dur a terme entre el 21 de novembre de 2014 i el 7 de gener de 2015. S'hi ofereixen dades sobre coneixements i usos lingüístics, i sobre algunes representacions relatives a les diverses llengües en conflicte i, en diversos casos, es comparen amb les dades d'una enquesta semblant de l'any 2004.

Eth catalan enes Isles Balears. 2014, prumèra aproximacion

llengua catalana, Isles Balears, coneixements, usatges, representacions

En aquest article se presenten quauques donades generaus sus era situacion sociolingüística des Isles Balears, obtengudes mejançant ua enquèsta telefonica entre era populacion més grana de 15 ans. Eth trabalh de camp s'amièc a tèrme entre eth 21 de noveme de 2014 e eth 7 de gèr de 2015. S'i aufrissen donades sus coneixements e usatges lingüistics, e sus quauques representacions relatives as diuèrses lengües en conflicte e, en diuèrsi casi, se comparen damb es donades d'ua enquèsta semblanta der an 2004.

El catalán en las Islas Baleares. 2014, primera aproximación

En este artículo se presentan algunos datos generales sobre la situación sociolingüística de las Islas Baleares, obtenidos mediante una encuesta telefónica entre la población mayor de 15 años. El trabajo de campo se realizó entre el 21 de noviembre de 2014 y el 7 de enero de 2015. Se aportan datos sobre conocimientos y usos lingüísticos y sobre algunas representaciones relativas a las distintas lenguas en conflicto. En varios casos, estos datos se comparan con los de una encuesta similar del año 2004.

llengua catalana, Isles Balears, coneixements, usos, representacions

Catalan in the Balearic Islands. 2014, an initial overview

This article presents a series of general data on the sociolinguistic situation in the Balearic Islands, obtained from a telephone survey of residents aged over 15. The fieldwork was carried out between 21 November 2014 and 7 January 2015. It provides figures on language knowledge and use and some examples of the conflict between the different languages, as well as some comparisons with the data from a similar survey conducted in 2004.

Catalan language, Balearic Islands, knowledge, use, examples

L' Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears. 2014 (EULIB2014)

Aquesta recerca ha estat possible gràcies a un conveni de col·laboració entre la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de les Illes Balears (UIB). El treball de camp s'ha coordinat des del Servei Lingüístic de la UIB i l'han dut a terme el Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (integrat per membres del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General) i l'empresa d'estudis Opinòmetre Balear.

Quant al disseny de la mostra, s'han tingut en compte les variables més influents en aquest objecte d'estudi: sexe, edat (de 15-29 anys, de 30-44 anys, de 45-59 anys, de 60-74 anys) i zona (Palma, resta de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera).

Pel que fa a la dimensió de la mostra, per a l'acompliment dels objectius en termes d'errors màxims admissibles per estrat i la disponibilitat de recursos econòmics, s'han marcat el nombre d'entrevistes a repartir entre els diferents estrats. La mostra final ha estat de 1.800 entrevistes. L'error mostral està calculat sota els paràmetres d'un nivell de confiança del 95 % i una variància $p=q=0,5$. Les variables de sexe i edat han estat controlades mitjançant quotes dins de l'estrat territorial. Les quotes s'han assignat proporcionalment segons la població de 15 anys i més.

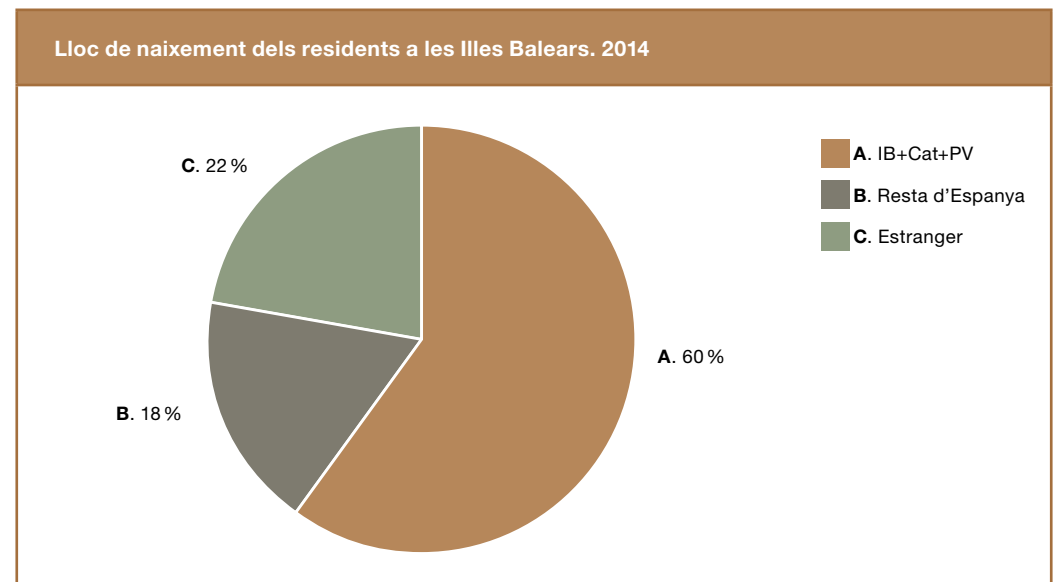
L'enquesta anterior més semblant a l'actual, quant a metodologia i univers estudiat, és la que entre el 2003 i el 2004 va fer la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears (EULIB2003). També n'hi ha una altra del 2010 que va dur a terme l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), l'*Enquesta modular d'hàbits socials* (EMHS2010), a la qual es van incorporar, amb la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística de les Illes Balears, preguntes sobre coneixements i usos lingüístics. En aquesta presentació, en parlar del

procés d'evolució, compararem els valors de l'EULIB2003 amb els obtinguts amb l'EULIB2014, precisament pel paral·lelisme més gran que presenten aquests dos estudis en tots els aspectes. Entre el 2003 i el 2014, la població balear s'ha incrementat en més de cent cinquanta mil persones i la proporció dels nascuts en territori de parla catalana s'ha reduït del 63,4 % al 60,3 %, mentre que els estrangers han passat de representar el 15,4 % a constituir el 22,2 % (els nascuts a l'Estat espanyol fora del territori de parla catalana s'han reduït del 21,2 % al 17,5 %).

Demografia

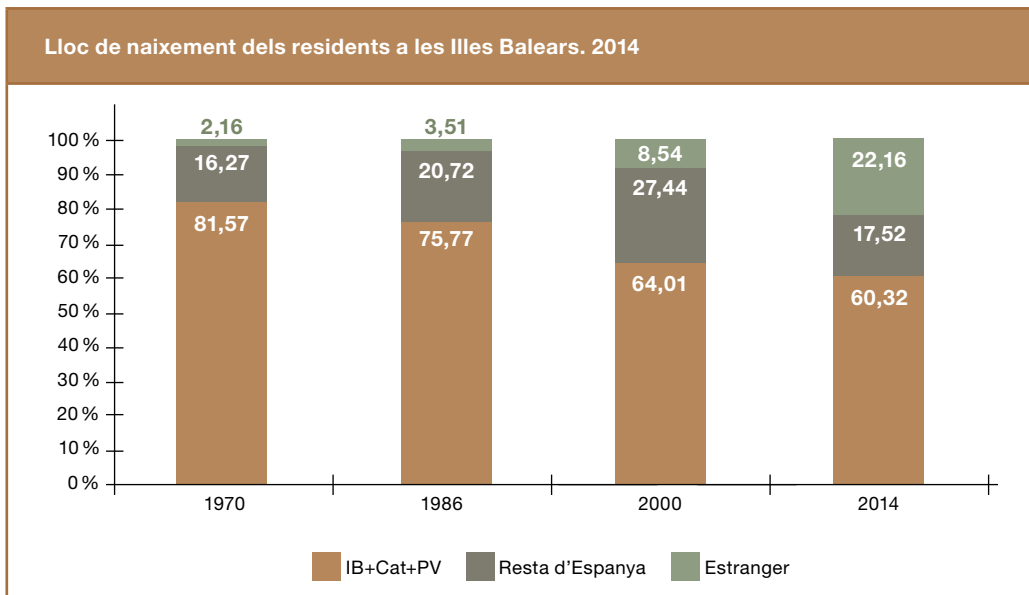
La població de les Illes Balears l'any 2014 era, segons dades de l'IBESTAT, d'1.103.442 habitants. El 60 % havien nascut en algun dels principals territoris de parla catalana (Illes Balears, Catalunya i País Valencià) i la resta fora d'aquests territoris (40 %). Aquesta divisió, des del punt de vista lingüístic, és un dels factors que determinen, en la majoria de casos, la vinculació dels individus amb les llengües que coneixen i que usen més habitualment.

Gràfic 1

Els valors actuals són el resultat d'un procés d'increment de la població basat principalment en l'aportació de la immigració, sobretot a partir dels anys seixanta. El poc més de mig milió d'habitants de l'any 1970 ha anat creixent de manera continuada i ja s'ha superat el milió de persones. Aquest creixement ha incidit en els components que integren la població illenca, del 18 % que representava la població al·lòctona (1970) s'ha passat al 40 % actual. Això significa que la proporció de població resident a les Illes Balears nascuda en territori de parla catalana (tot i haver-se incrementat en prop de 230.000 persones) ha passat del 82 % al 60 %, la qual cosa repercuteix sobre el procés d'extensió dels coneixements de català i els usos que se'n fan.

Gràfic 2

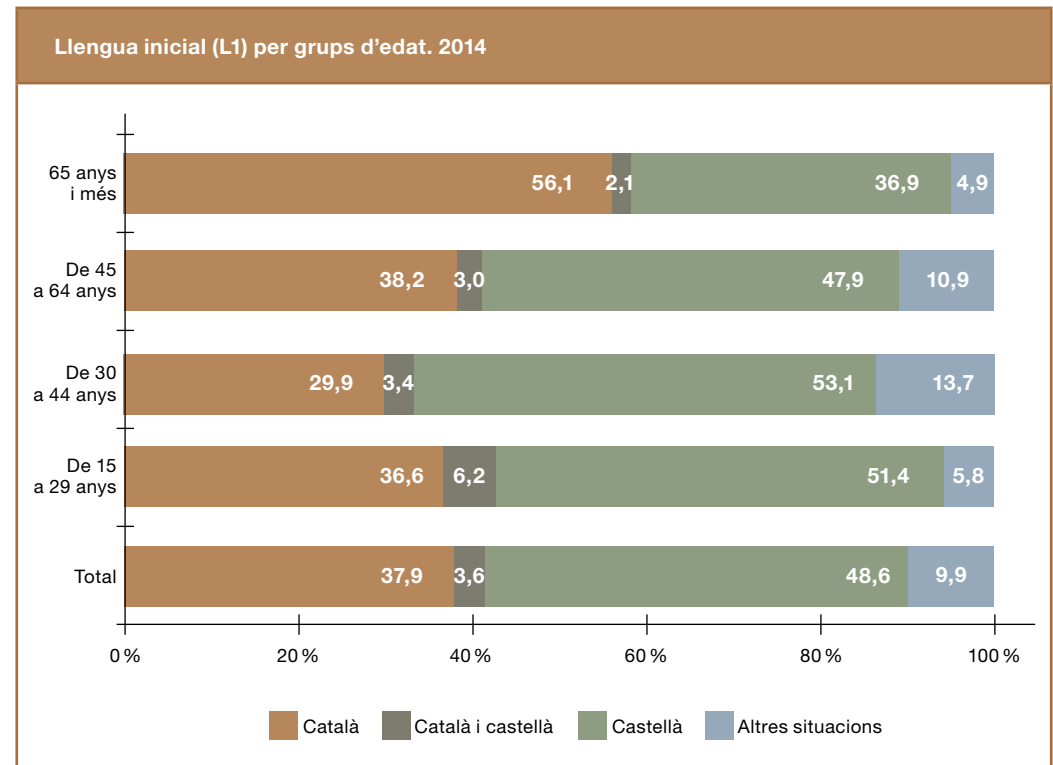

D'altra banda, en l'origen de la població al·lòctona també s'han produït canvis importants. A l'inici d'aquest període els originaris de la resta de l'Estat representaven el 16 % del total de la població, i els estrangers, poc més del 2 %; actualment, el primer component representa un percentatge equivalent, el 17,5 %, i els nascuts a l'estranger suposen més del 22 %.

Llengua inicial o primera (L1)

La llengua més estesa com a llengua inicial (L1) és el castellà (48,6 %); a 11 punts se situa el català (37,9 %). L'opció de considerar ambdues llengües alhora com a inicials només és escollida pel 3,6 % dels enquestats. La resta (9,9 %) declaren haver-hi tingut altres llengües o altres combinacions.

Gràfic 3

Entre les persones més grans de 65 anys, el català ocupa la primera posició com a llengua inicial (56,1 %), la qual cosa s'explica per una proporció més gran de component autòcton en aquesta franja d'edat. Entre els 30 i els 44 anys és on la llengua inicial es presenta més reduïda (29,9 %); n'és la causa una proporció més gran de població d'origen immigrant, com també el fet que, en aquest grup d'edat, és on més persones diuen tenir com a llengua inicial una llengua diferent del català i del castellà (13,7 %).

Coneixements de llengua catalana i de llengua castellana

Els coneixements de llengua castellana són gairebé generals entre la població consultada i, en conseqüència, tenen una distribució homogènia entre els diferents grups d'edat. Si ens fixam exclusivament en les habilitats productives (parlar i escriure), podem veure que, en tots els casos, els valors se situen entre el 98 % i el 100 %.

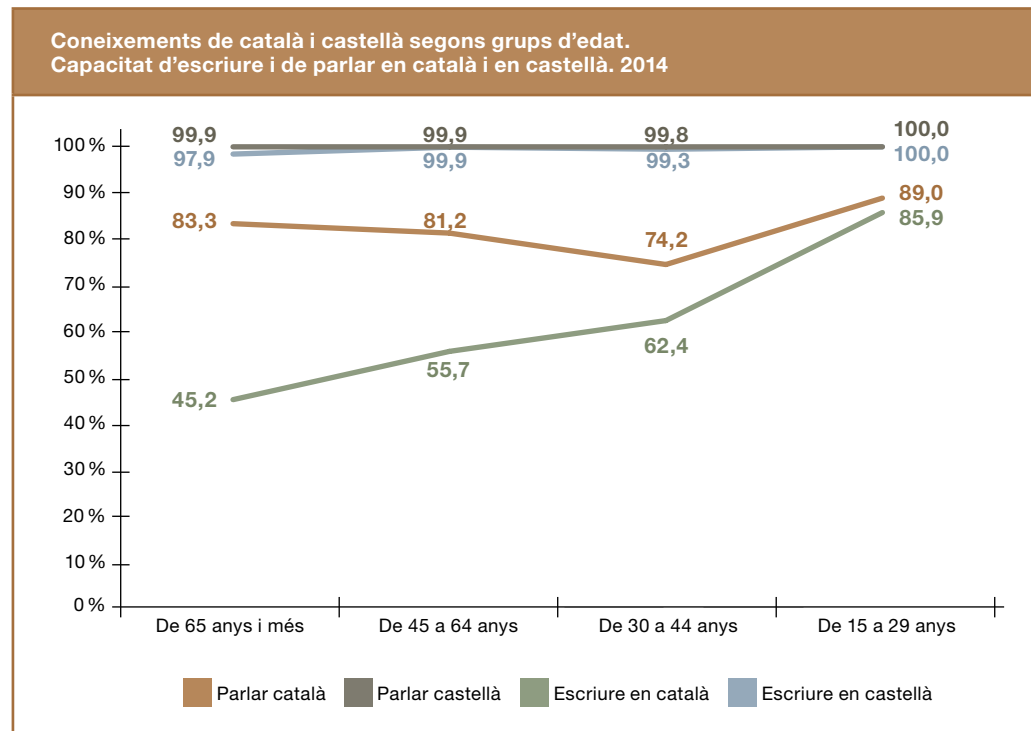
El 80,5 % de la població enquestada diu que sap parlar en català. Aquest valor se situa per davall del referit a la capacitat de parlar en castellà. A més, presenta oscil·lacions segons el grup d'edat a què ens referim. Així i tot, el nombre de persones que saben parlar en català duplica el nombre dels qui el tenen com a llengua inicial (41,5 % entre els que diuen tenir-hi el català i el català juntament amb el castellà).

La proporció dels qui diuen saber parlar en català, però, baixa fins al 74,2 % entre els que es troben en la franja d'edat 30-44, i puja fins al 89 % entre els més joves (15-29 anys) i fins al 83,3 % entre els més vells. Pel que fa a la capacitat d'escriure (61,9 % del total), també presenta variacions segons el grup d'edat i, en aquest cas, com més vells són més baixa és l'habilitat d'escriure, la qual cosa s'explica per la nul·la presència del català en els currículums quan aquest grup de persones estava en període d'escolarització.

Com podem observar en el gràfic, la capacitat de parlar en català és més elevada en les dues franges d'edat extremes. L'explicació d'aquest fenomen s'ha de cercar en el fet que entre els més vells el component autòcton és més elevat que en la resta a causa de la menor incidència que hi ha tingut la immigració, i, entre els més joves, tot i tenir una proporció més gran de població amb components al·loctons, han estat, en part, escolaritzats en un període en què el català tenia presència a l'escola. Entre

la població escolaritzada més recentment, les capacitats d'expressió oral i escrita s'igualen, mentre que entre les persones més grans hi ha una diferència considerable entre l'abast d'aquestes dues capacitats. Encara es pot observar més aquesta tendència si les franges d'edat són quinquennals; en aquest cas, més del 98 % dels més joves (15-19 anys) diuen saber parlar i escriure en català.

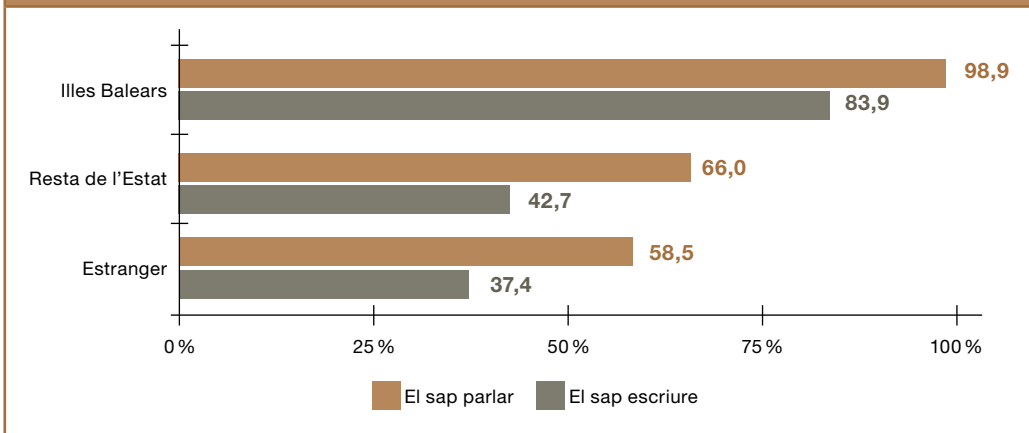
Gràfic 4

El lloc de naixement és un factor relacionat amb els coneixements de llengua catalana. Entre les persones nascudes a les Illes Balears,¹ les capacitats de parlar i escriure en català, que són les més significatives, estan més generalitzades que entre les nascudes en altres territoris; és evident que la llengua familiar, el contacte primerenc amb el català i la presència d'aquesta llengua en el seu currículum escolar explica aquestes diferències.

1. En aquest cas, la població nascuda al País Valencià i a Catalunya s'ha inclòs dins el grup «Resta de l'Estat».

Coneixements de català segons el lloc de naixement. 2014

Gràfic 5

Entre la població nascuda a les Illes Balears, la capacitat de parlar-lo assoleix el 98,9 % de les persones enquestades, i la d'escriure'l arriba fins al 83,9 % (cal tenir en compte que una part de la població va ser escolaritzada quan el català no era present en el sistema educatiu).

Usos

Llengües d'ús habitual

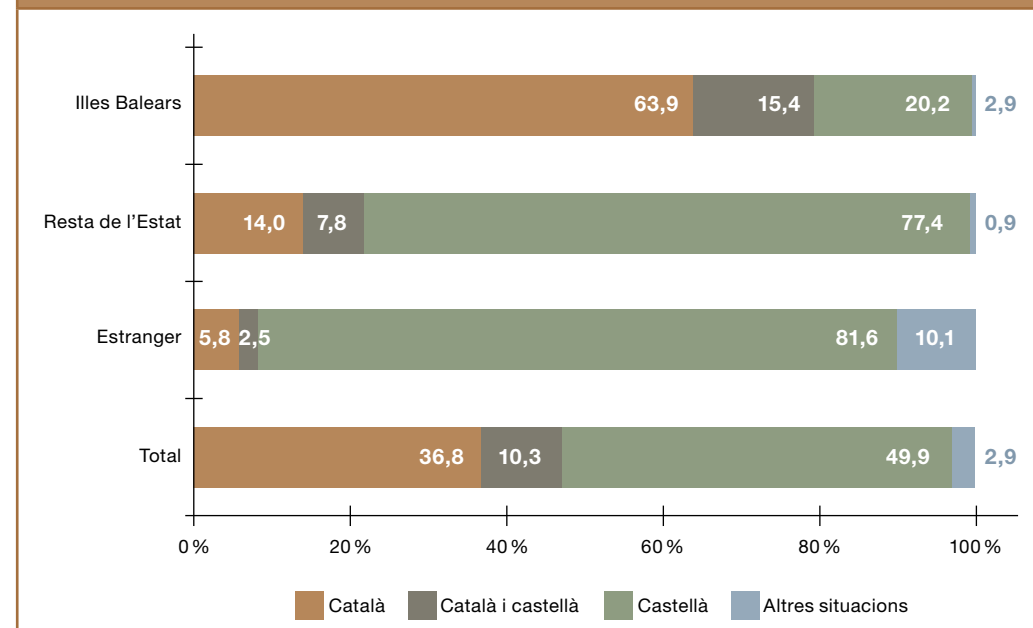
La meitat de la població enquestada (49,9 %) declara que la llengua d'ús habitual és el castellà. El català és usat habitualment per poc més d'un terç (36,8 %), un valor semblant (1 punt inferior) al que té com a llengua inicial (37,9 %). Un de cada deu diu que fa un ús indistint de les dues llengües (10,3 %).

L'origen territorial i la llengua usada habitualment estan, com era d'esperar, relacionades. Entre els nascuts a les Illes Balears, dues terceres parts consideren que la seva llengua habitual és el català i dos de cada deu diuen que

és el castellà; en aquest grup és on més n'hi ha que diuen usar habitualment el català i el castellà de manera equivalent (15,4 %). Entre la població d'altres procedències lingüísticoterritorials, l'ús habitual del castellà supera en tots els casos les tres quartes parts dels enquestats. Així, entre els nascuts a la resta de l'Estat, el català és la llengua d'ús habitual per al 21,8 % (el 14 % sola i el 7,8 % juntament amb el castellà).²

Gràfic 6

Llengua habitual segons el lloc de naixements. 2014

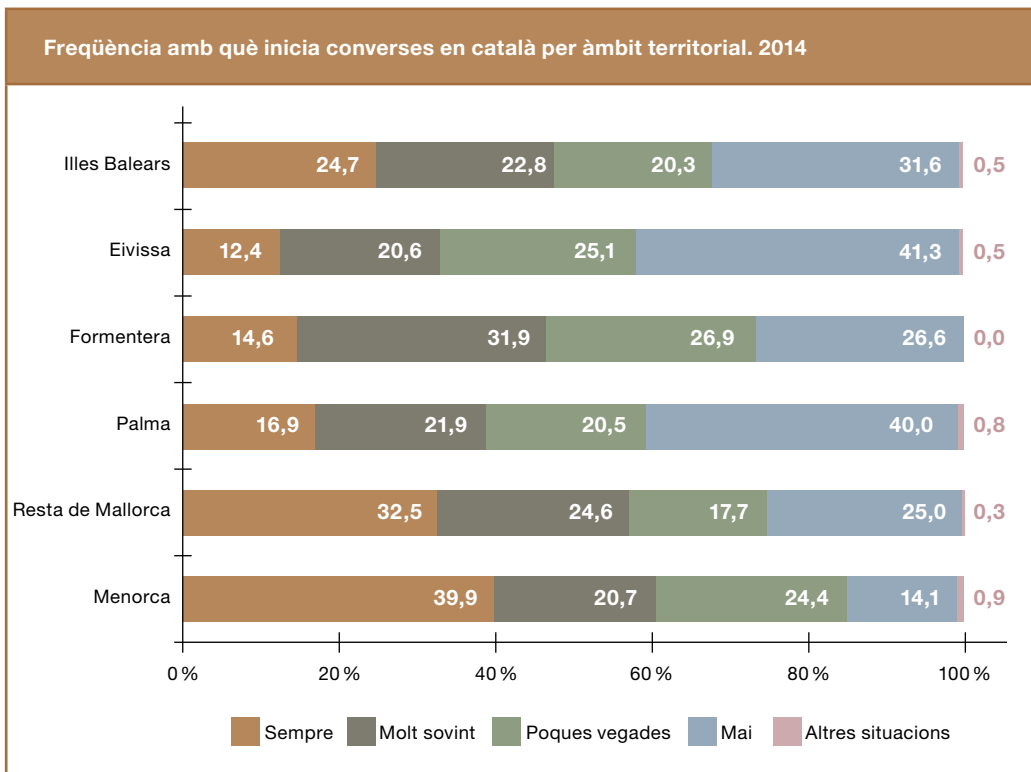
D'altra banda, les diverses zones de residència també donen valors diferents a les llengües habituals. Mentre que a Eivissa, a la zona de Palma i a Formentera, l'ús del castellà és superior a l'ús del català com a llengua habitual (66,5-22 %, 56-28 % i 53-43 %, respectivament), a la resta de Mallorca (42-46 %) i a Menorca (37-54 %) el català assoleix valors superiors.

2. Cal tenir en compte que, en aquest grup, s'hi han inclòs els que han nascut a Catalunya i al País Valencià.

Ús del català per a iniciar converses amb desconeguts

Quasi la meitat dels enquestats (47,5%) declaren que en adreçar-se a una persona desconeguda solen fer-ho sempre o molt sovint en llengua catalana i una tercera part (31,6%) diu que no ho fan mai.

Gràfic 7

Aquest comportament varia segons les variables que es tinguin en compte; entre aquestes, el lloc de residència de la persona enquestada. A Eivissa i a Palma és on els valors d'aquest ús del català són més baixos, mentre que a Menorca i a la resta de Mallorca és on són més alts, i Formentera se situa entremig de tots ells. Les característiques sociolingüístiques dels diferents àmbits i del perfil personal dominant en les diferents àrees afavoreixen aquestes diferències.

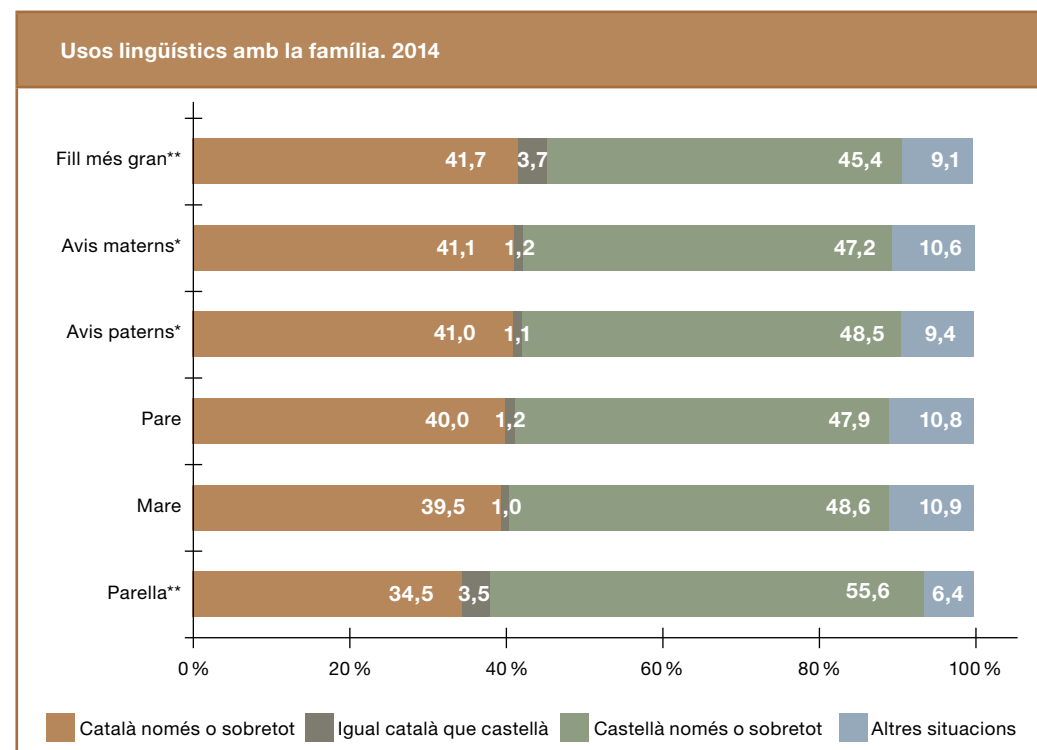
Llengües d'ús en l'àmbit familiar

En l'àmbit familiar, la llengua més usada és el castellà, seguida del català a una distància d'entre 11 i 3 punts percentuals. L'ús més baix del català (34,5%) i més alt del castellà (55,6%) es produeix amb la parella, la qual cosa pot respondre a la formació de parelles lingüísticament mixtes, en què la tendència majoritària és a confluïr en l'ús del castellà. En aquests casos, també és on més reduït apareix l'ús d'altres llengües. En canvi, amb la resta de familiars la diferència en l'ús del castellà i del català disminueix perquè hi ha més homogeneïtat lingüística i menys abandonament de la llengua amb què s'identifiquen quan es tracta de parlar amb els fills (aquest manteniment també es percep entre els parlants d'altres llengües). Cal tenir en compte que, en l'àmbit familiar, l'ús indistint de les dues llengües amb la mateixa persona és molt reduït, ja que en cap cas no arriba al 4%.

Gràfic 8

* Persones que han conegut els avis.

** Persones que tenen o han tingut parella/fills.

Llengües d'ús en àmbits interpersonals

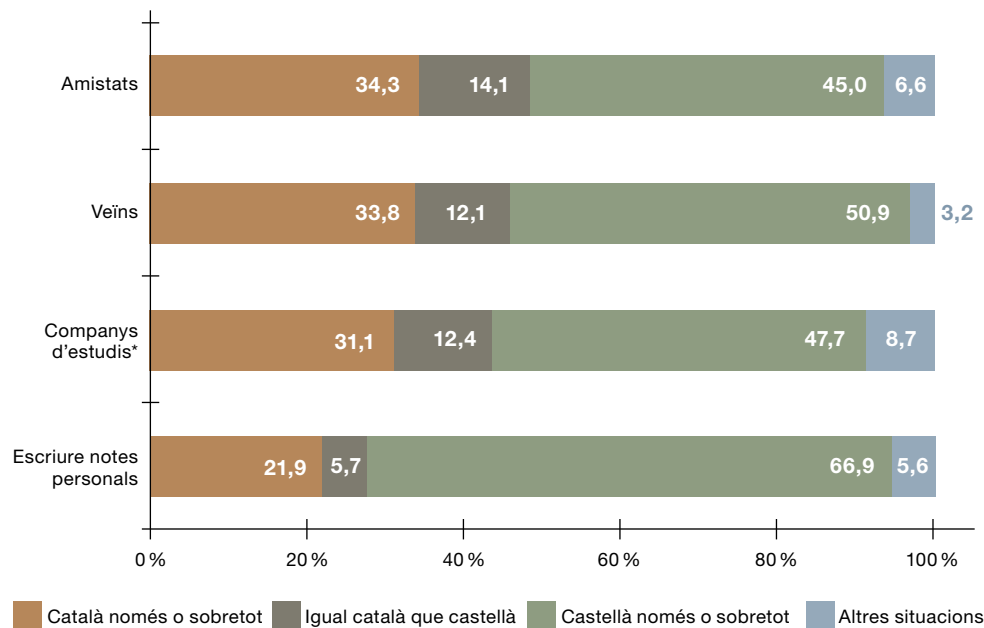
La llengua castellana domina també en l'àmbit dels usos interpersonals. En l'escriptura de notes personals és on el català hi té una presència més reduïda; només un de cada quatre enquestats diu usar-l'hi habitualment. La insuficient o nul·la escolarització en aquesta llengua de gran part de la població deu explicar aquest comportament.

En aquests àmbits, l'ús més alt del català es fa en les relacions que s'estableixen amb l'Administració local, que se situa 12 punts per damunt de l'ús que els enquestats fan en relacionar-se amb l'Administració de l'Estat. D'altra banda, també destaca la diferència entre l'ús que en fan a les grans superfícies comercials i el que fan al petit comerç (en aquest cas hi ha 10 punts de diferència).

Gràfic 9

*Persones que estan cursant estudis.

Usos lingüístics en àmbits interpersonals. 2014

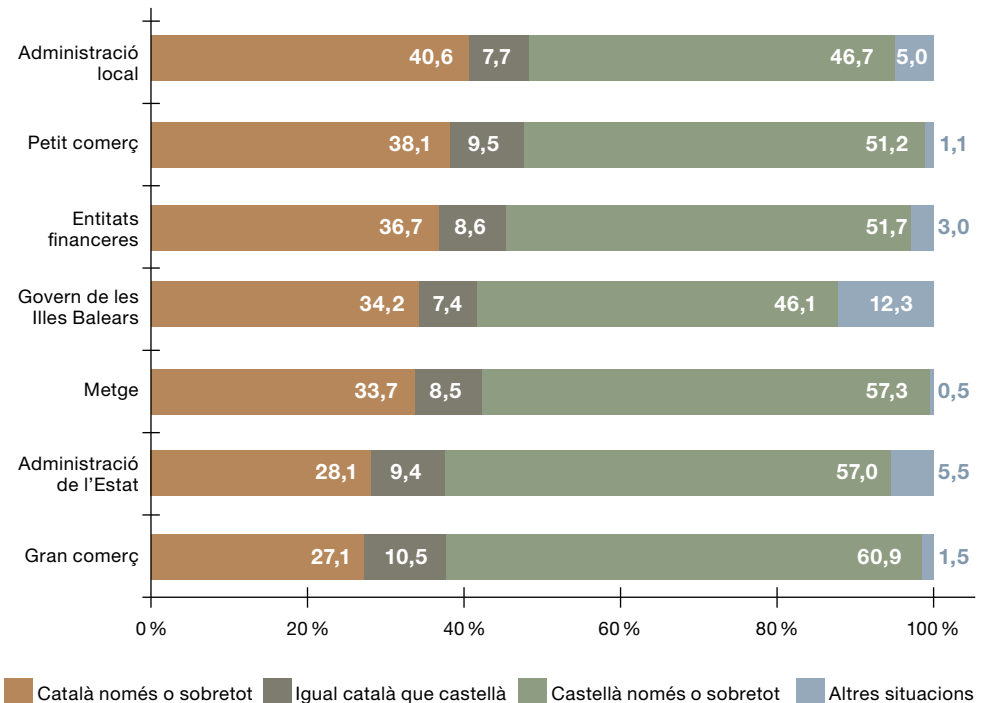
Llengües d'ús en àmbits de consum i serveis

En els àmbits de consum i serveis es reproduceix, pel que fa a l'ús prioritari del català i del castellà, la situació que ja hem vist en altres àmbits: ús majoritari del castellà amb oscil·lacions segons les característiques de cada cas.

En aquests àmbits, on és més alt l'ús del català és en les relacions que s'estableixen amb l'Administració local, que se situa 12 punts per damunt de l'ús que els enquestats fan en relacionar-se amb l'Administració de l'Estat. D'altra banda també destaca la diferència entre l'ús que en fan a les grans superfícies comercials i el que en fan al petit comerç (en aquest cas, hi ha 10 punts de diferència).

Gràfic 10

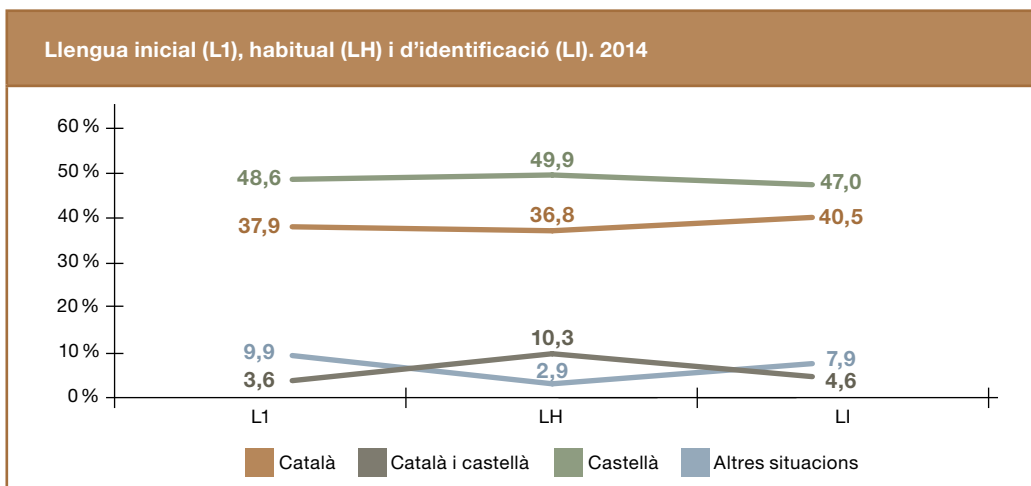
Usos lingüístics en àmbits de consum i serveis. 2014

Llengua inicial (L1), llengua habitual (LH) i llengua d'identificació (LI)

La llengua castellana assoleix els valors més alts com a llengua habitual de la població enquestada. En canvi, la llengua catalana té el valor més alt com a llengua d'identificació. Aquesta dada indica que hi ha persones que sense tenir el català com a llengua inicial (2,6 %) l'han incorporada com a llengua d'identificació.

Gràfic 11

Els qui tenen altres llengües com a llengua inicial (9,9 %) en fan poc ús com a llengua habitual (2,9 %), en canvi solen mantenir-les com a llengües d'identificació (7,9 %).

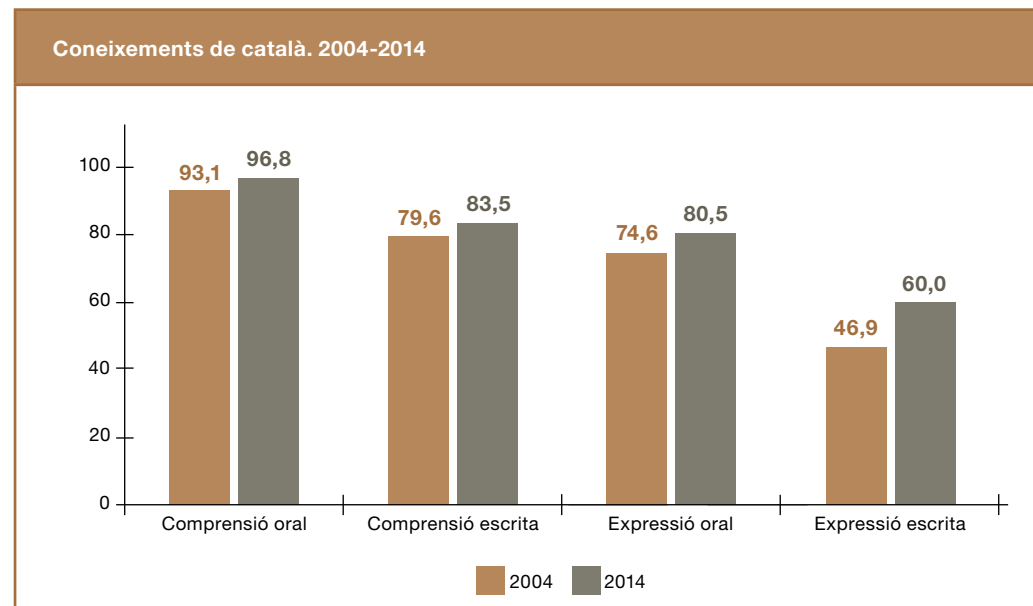
Evolució 2004-2014

Coneixements lingüístics

Entre el 2004 i el 2014, les respostes que confirmen el domini de les quatre habilitats lingüístiques bàsiques s'han incrementat, a pesar d'haver-se produït un increment de 3 punts del component al·lòcton en la composició demogràfica de les Illes Balears. L'increment més gran s'ha produït en la capacitat d'expressió escrita (13 punts), que és on més directament es manifesten els efectes progressius de

la incorporació del català en els currículums escolars, com a matèria i com a llengua vehicular.

Gràfic 12

Llengua inicial, llengua habitual i llengua d'identificació

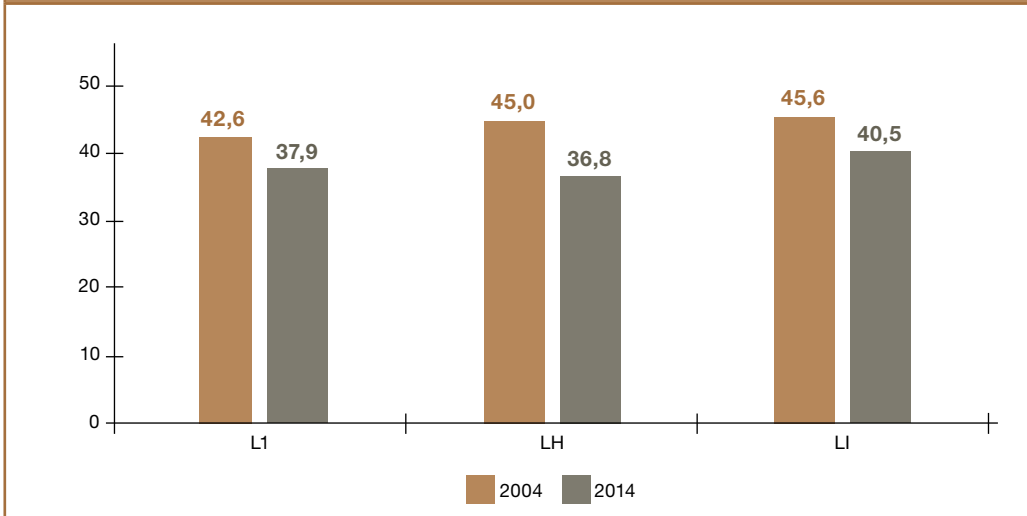
Els efectes de l'increment del factor al·lòcton en la composició de la població insular es manifesten en el descens dels valors del català com a llengua inicial, habitual i d'identificació. L'any 2014, segons les dades que tenim a disposició, hi ha una proporció més baixa de persones que tenen el català com a llengua inicial, que l'usen com a llengua habitual i que la consideren la seva llengua d'identificació. Si observem els valors absoluts, però, el nombre de persones que la designen com la seva llengua inicial i com la seva llengua d'identificació ha crescut durant els deu anys que separen les dues enquestes en prop de quinze mil; en canvi, les que diuen que l'usen com a llengua habitual ha disminuït en vint mil.

Una altra dada a tenir en compte és que, tant a l'EU-LIB2003 com a l'EULIB2014, la proporció de persones que consideren el català com a llengua d'identificació és

superior a la proporció dels que diuen haver-la tinguda com a llengua inicial, la qual cosa demostra que el català té capacitat per a atreure integrants d'altres grups lingüístics inicials, encara que sigui en proporcions baixes.

Gràfic 13

Llengua inicial (L1), habitual (LH) i d'identificació (LI). 2004-2014

Usos lingüístics

En analitzar les diferències en els usos lingüístics que demostren les dues enquestes, en general, en tots els àmbits analitzats, és constant el manteniment de valors semblants amb una lleugera tendència a la reducció de l'ús del català i a un increment de l'ús del castellà, com a llengües d'ús. Són uns canvis que es corresponen amb els canvis demogràfics descrits i, alhora, amb els canvis que s'han produït internament en els àmbits analitzats (l'evolució en el petit comerç, en les entitats bancàries, en la sanitat, etc.).

Es pot comprovar aquest comportament en els diferents àmbits que s'exposen en els gràfics següents.

D'altra banda cal tenir en compte, a l'hora de valorar els usos, que hi ha una proporció relativament considerable

de persones que són incapaces de parlar en català (25 % el 2004 i 20 % el 2014). Per tant, en el seu cas, no pot intervenir la voluntat de triar una llengua o una altra per a comunicar-se, sinó que l'ús del castellà és l'única possibilitat que tenen.

a) Companys d'estudis

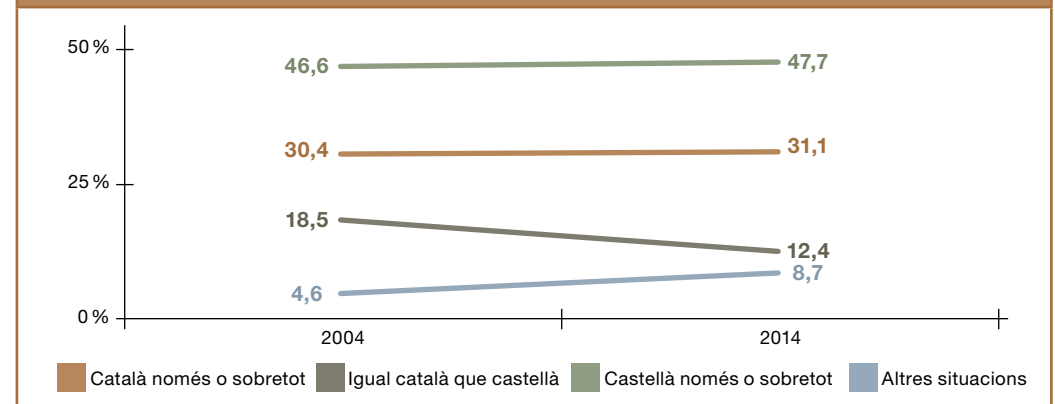
L'ús prioritari de català i de castellà que els enquestats declaren fer amb els companys d'estudis pràcticament no ha variat durant els deu anys que separen les dues enquestes. En ambdós casos només hi ha un punt percentual de diferència. L'únic canvi perceptible es produeix en la reducció del valor dels qui diuen emprar indistintament les dues llengües (hi ha una reducció de sis punts), que es converteix en increment del valor d'altres situacions.

Cal tenir en compte que en aquest àmbit de relació les modificacions en la situació lingüística causades per l'increment de la població al·lòctona són menys transcendents que en altres àmbits. Les principals aportacions directes dels moviments migratoris solen produir-se en les franges d'edat postescolars immediates i, en els casos que no és així, l'escola és on la població d'origen immigrant adquireix el domini de la llengua (o les llengües) del territori d'acollida amb més rapidesa.

Gràfic 14

*Persones que estan cursant estudis.

Usos lingüístics amb els companys d'estudis. 2004-2014*

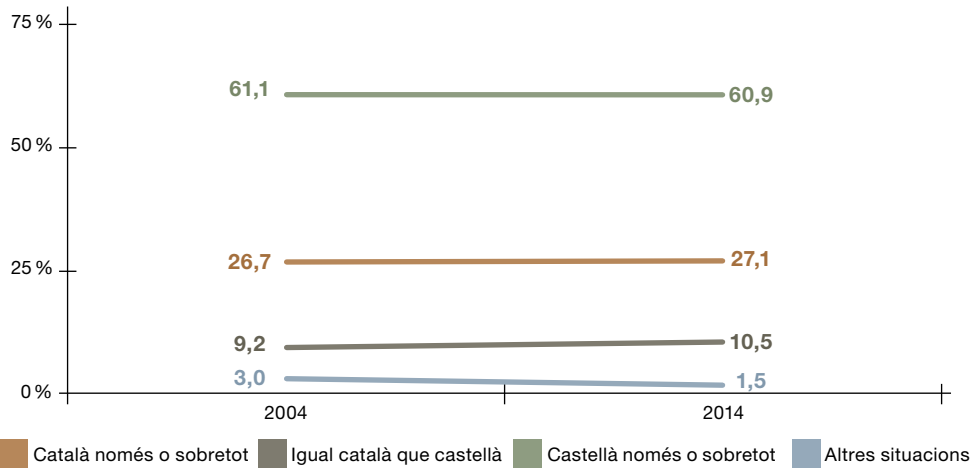

b) Comerç

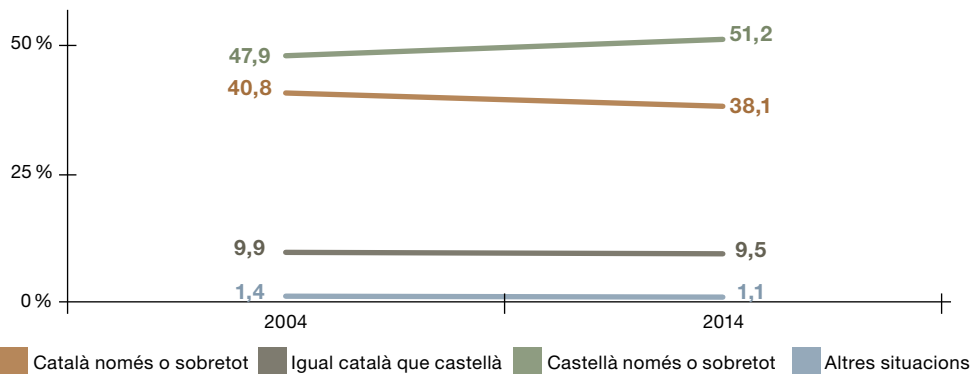
En les grans superfícies els valors d'ús de català i de castellà no han variat durant aquests deu anys, d'acord amb el que manifesten els enquestats. Pràcticament dues tercers parts declaren emprar el castellà i una quarta part el català, que experimenta un increment insignificant.

Gràfics 15 i 16

Usos lingüístics al gran comerç. 2004-2014

Usos lingüístics al petit comerç. 2004-2014

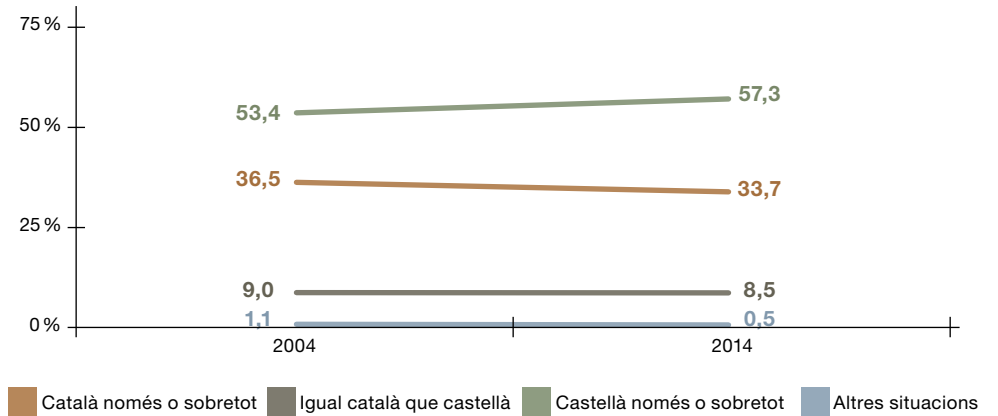
En canvi, en el petit comerç, on els valors de l'ús del català el 2004 eren molt semblants al del castellà, s'ha produït un increment de la distància d'ús entre les dues llengües favorable al castellà (de set punts de diferència s'ha passat a tretze). L'increment de la proporció de persones d'origen al·lòcton entre el personal destinat a l'atenció al públic (amb independència de si hi ha hagut canvis en la propietat del negoci) podria explicar aquesta reducció d'ús del català si tenim en compte la funció de llengua neutra que continua absorbint el castellà.

c) Personal mèdic

L'ús del català amb el personal sanitari s'ha vist lleugerament reduït (-3 punts). Aquesta reducció es correspon amb l'increment que ha experimentat l'ús del castellà, que el 2004 ja assolía el 50% mentre que el català, com a llengua preferent, representava poc més d'un terç del total. Tot i que aquests canvis no són gaire significatius, és possible que siguin la conseqüència de l'augment del personal d'origen al·lòcton que s'ha incorporat a llocs de treball de la sanitat balear, per a l'accés als quals no s'exigeix ni, en general, es valora el coneixement del català.

Gràfic 17

Usos lingüístics amb el personal mèdic. 2004-2014

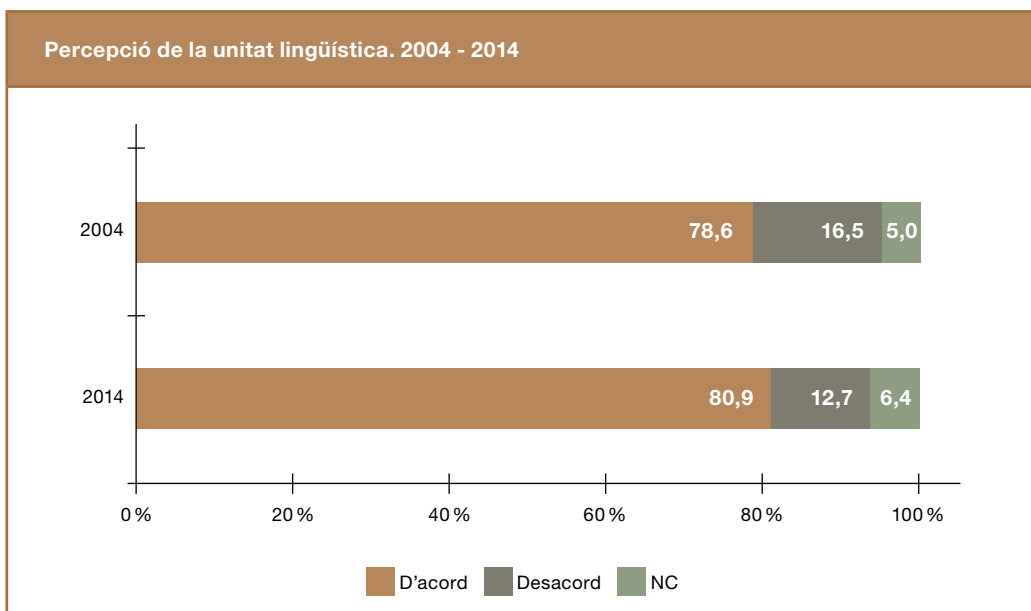
Percepció de la unitat lingüística

Un altre dels aspectes que és d'interès analitzar, en el cas de les Illes Balears, és la percepció que les persones enquestades tenen sobre la identitat de la llengua pròpia del territori; és a dir, si consideren que es tracta de la mateixa llengua parlada a Catalunya i al País Valencià o que es tracta d'una llengua diferent.

En les dues enquestes es va formular la pregunta del grau d'acord o desacord que tenien amb l'afirmació que diu que **La parla de les Illes Balears, de la Comunitat Valenciana, d'Andorra i de Catalunya són maneres diferents de parlar la mateixa llengua.**

Tant a l'EULIB2003 com a l'EULIB2014 la proporció que hi està d'acord («Totalment d'acord» i «Més aviat d'acord») és molt àmplia, al voltant del 80 %, tot i que a la més recent s'observa un lleu creixement en les dues opcions que manifesten l'acord (2,3 punts). Paral·lelament es produeix un retrocés de 3,8 punts en l'opinió contrària («Totalment en desacord» i «Més aviat en desacord»).

Gràfic 18

Consideracions metodològiques

La interpretació del procés de canvi en la situació socio-lingüística de les Illes Balears esdevé més complexa a causa dels efectes que hi té l'aportació constant de població procedent de la immigració, que redistribueix constantment les proporcions de població autòctona, vinculada històricament al coneixement i l'ús de la llengua catalana, i de població al·lòctona, en primera i segona generacions, cada cop més diversa quant a procedència lingüísticogeogràfica. D'altra banda, la pressió de l'activitat lligada al turisme també incideix sobre molts aspectes relacionats amb els usos lingüístics (paisatge lingüístic i relacions interpersonals, per exemple). En aquest sentit, l'anàlisi del canvi lingüístic esdevé molt més complexa que en una societat demogràficament més estable.

Per tant, a l'hora de valorar i interpretar els resultats de les dues enquestes tractades en aquest document convé tenir en compte moltes més variables que les que podem presentar ara. Entre altres aspectes, caldria tenir més en compte els valors segons el grup de procedència lingüística (tant si són nascuts en territori català com si són al·lòctons), el lloc de residència o l'edat.

D'altra banda, una de les limitacions d'aquesta enquesta és que mitjançant l'enquesta telefònica no es pot arribar a tots els sectors socials de la població. Per exemple, una part dels immigrants que han arribat darrerament deuen quedar fora de cerques basades en la tria aleatòria de telèfons fixos, encara que en el tractament de les dades s'apliquin mesures de correcció de biaixos provocats per aquest fet. Alhora, la població que determinarà el sentit del canvi lingüístic de la societat illenca és la que esdevé estable i no la que hi té una residència de forta provisionalitat.

Segons les dades de què disposem, els coneixements del català, quan s'expressen en valors dicotòmics, continuen incrementant-se i, segons sembla, en aquest sentit la societat de les Balears és capaç d'integrar la població nou-

vinguda, integració, quant a coneixements, que es completa en la segona generació. Així, entre els nascuts a les Illes Balears, els valors de domini de les quatre habilitats bàsiques (comprensió i expressió orals i escrites) pràcticament s'han generalitzat, excepte —per raons òbvies— la capacitat d'escriptura, ja que encara hi ha una part considerable de la població l'escolarització de la qual es va fer sense presència de la llengua catalana en el currículum.

Un altre sentit té l'expansió dels usos socials del català. Presenta valors negatius, sobretot quan s'analitzen els valors globals, ja que, a més del possible retrocés intern, es produeix també un retrocés relatiu a causa del comportament propi o provocat en els interlocutors de les noves incorporacions de població al·lòctona. Hem de tenir en compte que hi ha una part de la població resident a les Balears que és incapaç de fer ús de la llengua catalana, sobretot en el domini productiu, la qual cosa que fa que no s'hi puguin expressar i, en canvi, tots els que poden expressar-se en català també ho poden fer en castellà.

A falta d'una explotació més aprofundida de les dades de l'EULIB2014, també podem observar que la presència del català, sobretot pel que fa als usos, presenta importants oscil·lacions segons l'àrea del territori a què es faci referència (cada una de les illes i, en el cas de Mallorca, la zona de Palma i la resta de l'illa).

D'altra banda, sembla consolidada entre la major part de la població illenca la percepció que la llengua pròpia de les Illes Balears és la mateixa que la que es parla a Catalunya, al País Valencià i a Andorra.

Conclusions generals

1. La proporció de població resident a les Illes Balears nascuda en territori de parla catalana, tot i haver-se incrementat en prop de 230.000 persones, **ha passat del 82% al 60%**, la qual cosa repercuteix sobre el procés

d'extensió dels coneixements de català i els usos que se'n fan.

2. La llengua catalana és la llengua inicial (L1) del 37,9% de la població de 15 anys i més. La llengua més estesa com a llengua inicial és el castellà (48,6%). L'opció de considerar ambdues llengües alhora com a inicials és escollida pel 3,6% dels enquestats. La resta (9,9%) declaren haver-hi tingut altres llengües o altres combinacions.

3. El 80,5% de la població enquestada diu que sap parlar en català. Aquest valor se situa per davall del referit a la capacitat de parlar en castellà. A més, presenta oscil·lacions segons el grup d'edat a què ens referim. Així i tot, el nombre de persones que saben parlar en català duplica el nombre de les que el tenen com a llengua inicial (41,5%, entre les que diuen tenir-hi el català i el català juntament amb el castellà).

4. La proporció dels enquestats que diuen saber parlar en català puja fins al 89% entre els més joves (15-29 anys) i fins al 83,3% entre els més grans, i baixa fins al 74,2% entre els que es troben en la franja d'edat 30-44 anys.

5. Entre el 2004 i el 2014, les respostes que confirmen el domini de les quatre habilitats lingüístiques bàsiques s'han incrementat, a pesar d'haver-se produït un increment de 3 punts percentuals del component al·lòcton en la composició demogràfica de les Illes Balears.

6. El català és usat habitualment per poc més d'un terç (36,8%), un valor semblant, 1 punt inferior, al que té com a llengua inicial (37,9%), mentre que gairebé la meitat de la població enquestada (49,9%) declara que la llengua d'ús habitual és el castellà. Un de cada deu diu que fa un ús indistint de les dues llengües (10,3%).

7. Les diverses zones de residència també donen valors diferents a les llengües habituals. Mentre que a Eivissa, a la zona de Palma i a Formentera, l'ús del castellà

és superior a l'ús del català com a llengua habitual (66,5-**22** %, 56-**28** % i 53-**43** %, respectivament), a la resta de Mallorca (4 %-**46** %) i a Menorca (37-**54** %) el català assoleix valors superiors al castellà.

8. En els àmbits de consum i serveis, l'ús més alt del català es fa en les relacions que **s'estableixen amb l'Administració local**, que se situa 12 punts per damunt de l'ús que els enquestats fan en relacionar-se amb l'Administració de l'Estat. D'altra banda, també destaca la diferència entre l'ús que en fan a les grans superfícies comercials i el que fan al petit comerç (en aquest cas hi ha 10 punts de diferència).

9. Quasi la meitat (**47,5**%) dels enquestats que saben parlar català declaren que en adreçar-se a una persona desconeguda solen fer-ho sempre o molt sovint en llengua catalana i una tercera part (31,6 %) diuen que no ho fan mai.

10. Quant a la unitat de la llengua, el **80** % de la població està molt d'acord o més aviat d'acord amb l'afirmació que diu que «La parla de les Illes Balears, de la Comunitat Valenciana, d'Andorra i de Catalunya són maneres diferents de parlar la mateixa llengua».